

W dniu 5 maja 2018 roku zmarł

†

ks. prof. dr hab. Marian Bendza

duchowny Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego
teolog, historyk prawosławia, pułkownik Wojska Polskiego
profesor i prorektor Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej
w Warszawie

Wiecznaja pamiat'!

Spółeczność Akademicka ChAT

In memoriam.

Ks. prof. dr hab. Marian Bendza

Ks. prof. dr hab. Marian Bendza urodził się 23 stycznia 1951 roku we wsi Mokre (powiat sanocki). Studia w Prawosławnym Seminarium Duchownym w Warszawie ukończył w 1969 r. Kształcenie kontynuował w Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie. Tam w 1974 r. obronił pracę magisterską pod tytułem „Łemkowskie cerkwie drewniane w XVII i XVIII w. na przykładzie wybranych obiektów” napisaną pod kierunkiem ks. prof. dr. Jerzego Klingera. Studiował także w uczelniach zagranicznych w Erlangen (Niemcy) oraz w Bernie (Szwajcaria).

Po studiach związał się z Chrześcijańską Akademią Teologiczną w Warszawie zostając pracownikiem Katedry Historii Kościoła Powszechnego. W 1980 r. obronił rozprawę doktorską napisaną pod kierunkiem ks. prof. dr. Woldemara Gastparego zatytułowaną: „Prawosławna diecezja przemyska w latach 1596–1681 studium prawno-kanoniczne”. W 1986 r. na podstawie dorobku oraz rozprawy „Tendencje unijne względem Cerkwi prawosławnej w Rzeczypospolitej w latach 1674–1686” uzyskał stopień doktora habilitowanego, zaś w 1991 r. został mianowany profesorem nadzwyczajnym ChAT. W 2007 r. prezydent RP nadał mu tytuł naukowy profesora nauk teologicznych. W Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie pełnił nie tylko funkcję kierownika Katedry Historii Kościoła Powszechnego, ale również dwukrotnie był jej prorektorem. Był związany także z Katedrą Teologii Prawosławnej Uniwersytetu w Białymstoku. Brał udział w pracach Komitetu Nauk Teologicznych Polskiej Akademii Nauk, zasiadając w jego prezydium. Wypromował 12 doktorów, pod jego kierunkiem powstało ponad 150 prac magisterskich.

Ks. prof. Marian Bendza pozostawił po sobie kilkadziesiąt artykułów naukowych oraz kilka monografii. Wśród tych ostatnich wymienić należy: „Z dziejów prawosławnej diecezji białoruskiej” (Białystok 1996), „Spuścizna cyrylometodiańska w diecezji przemyskiej” (Białystok 2002), „Starożytne patriarchaty prawosławne” (przygotowana wspólnie z Anatolem Szymaniukiem, Białystok 2005), „Dzieje autokefalii Kościoła prawosławnego w Polsce” (Białystok 2007) oraz „Historia Kościoła prawosławnego w Grecji” (Warszawa 2017).

11 czerwca 1994 r. przyjął święcenia diakonatu, zaś dzień później święcenia kapłańskie. Jako duchowny związany był z Prawosławnym Ordynariatem Wojska Polskiego, gdzie pełnił funkcję sekretarza, a następnie kanclerza. Był pułkownikiem Wojska Polskiego w stanie spoczynku.

Ks. prof. Marian Bendza zmarł nagle 5 maja 2018 r. w Warszawie. Liturgia pogrzebowa odbyła się 8 maja 2018 r. w cerkwi św. Jana Klimaka na warszawskiej Woli. Spoczął na Cmentarzu Prawosławnym na Woli w Warszawie.

CHRZEŚCIJAŃSKA AKADEMIA TEOLOGICZNA
w WARSZAWIE

Rok LX

Zeszyt 4

ROCZNIK TEOLOGICZNY

WARSZAWA 2018

REDAGUJE KOLEGIUM

dr hab. Jakub Sławik, prof. ChAT – redaktor naczelny

dr hab. Jerzy Ostapczuk, prof. ChAT – zastępca redaktora naczelnego

prof. dr hab. Tadeusz J. Zieliński

dr hab. Borys Przedpełski, prof. ChAT

dr hab. Jerzy Sojka – sekretarz redakcji

MIĘDZYNARODOWA RADA NAUKOWA

JE metropolita prof. dr hab. Sawa (Michał Hrycuniak), ChAT

bp prof. dr hab. Wiktor Wysoczański, ChAT

abp prof. dr hab. Jerzy Pańkowski, ChAT

prof. dr hab. Atanolij Aleksiejew, Państwowy Uniwersytet w Petersburgu

prof. dr Marcello Garzaniti, Uniwersytet we Florencji

prof. dr hab. Michael Meyer-Blanck, Uniwersytet w Bonn

prof. dr hab. Antoni Mironowicz, Uniwersytet w Białymstoku

prof. dr hab. Wiesław Przyczyna, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

prof. dr hab. Eugeniusz Sakowicz, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie

prof. dr hab. Tadeusz Stegner, Uniwersytet Gdański

prof. dr Urs von Arx, Uniwersytet w Bernie

prof. dr hab. Piotr Wilczek, Uniwersytet Warszawski

Skład komputerowy – Łukasz Troc

W związku z wprowadzaniem równoległej publikacji czasopisma w wersji papierowej i elektronicznej Redakcja „Rocznika Teologicznego” informuje, iż wersją pierwotną jest wersja papierowa.

BWHEBB, BWHEBL, BWTRANS [Hebrew]; BWGRKL, BWGRKN, and BWGRKI [Greek]
PostScript® Type 1 and TrueType fonts Copyright ©1994-2013 BibleWorks, LLC.
All rights reserved. These Biblical Greek and Hebrew fonts are used with permission
and are from BibleWorks (www.bibleworks.com)

ISSN 0239-2550

Wydano nakładem

Wydawnictwa Naukowego ChAT

ul. Broniewskiego 48, 01-771 Warszawa, tel. +48 22 635-68-55

Nakład: 100 egz., objętość ark. wyd.: 12,4

Druk: druk-24h.com.pl

ul. Zwycięstwa 10,
15-703 Białystok

SPIS TREŚCI

In Memoriam. Ks. prof. dr hab. Marian Bendza..... 425

ARTYKUŁY

JAKUB ŚLAWIK, *Obcy w tekstach narracyjnych Biblii Hebrajskiej* 427

DOROTEUSZ SAWICKI, *Zarys dziejów Gruzińskiego Kościoła Prawosławnego i Apostolskiego* 461

METROPOLITA SAWA (MICHAŁ HRYCUNIAK),
Święty Duch – piękno, nadzieja..... 491

BORYS PRZEDPELSKI, *Eschatologia w pismach biskupa Franciszka Hodura* 515

ARTUR ALEKSIEJUK, *Zapłodnienie pozaustrojowe w dyskursie teologiczno-bioetycznym Kościołów chrześcijańskich w Słowacji* 567

DARIUSZ KAZIMIEROWICZ, *Donacja i transplantacja narządów z prawosławnego punktu widzenia* 603

TADEUSZ J. ZIELIŃSKI, *Seminaria duchowne, seminaria i szkoły teologiczne nierzymskokatolickie w prawie polskim* 627

MATERIAŁY

BOGUSŁAW MILERSKI, *Wyobrazona wspólnota, czyli o znaczeniu dobra wspólnego i szczególnej misji Akademii* 655

KRONIKA

Wykopaliska w Jerozolimie (ANDRZEJ KLUCZYŃSKI) 661

40-lecia partnerstwa Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej i Wydziału Teologii Ewangelickiej Reńskiego Uniwersytetu Fryderyka Wilhelma w Bonn (JERZY SOJKA) 665

Inauguracja roku akademickiego 2018/2019 oraz oddanie do użytku i poświęcenie nowego gmachu Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie (JERZY BETLEJKO) 669

Konferencja „Ks. bp Juliusz Bursche w 100-lecie niepodległej Rzeczpospolitej” (JERZY SOJKA) 675

Uhonorowanie prof. Michała Pietrzaka Medalem za Zasługi dla ChAT (TADEUSZ J. ZIELIŃSKI) 677

Wykaz autorów	681
Recenzenci „Rocznika Teologicznego” w roku 2018.....	682

Contents

In Memoriam. Ks. prof. dr hab. Marian Bendza..... 425

ARTICLES

JAKUB SLAWIK, *The Foreigner in Hebrew Bible Narratives* 427

DOROTEUSZ SAWICKI, *An Outline of the History
of the Georgian Apostolic Autocephalous Orthodox Church*..... 461

METROPOLITA SAWA (MICHAŁ HRYCUNIAK), *The Holy Spirit
– beauty and hope* 491

BORYS PRZEDPELSKI, *Eschatology in the Works
of Bishop Franciszek Hodur*..... 515

ARTUR ALEKSIEJUK, *In vitro fertilization in the theological
and bioethical discourse of the Christian Churches in Slovakia* 567

DARIUSZ KAZIMIEROWICZ, *Organ Donation and Transplantation
from the Orthodox Point of View*..... 603

TADEUSZ J. ZIELIŃSKI, *Non-Roman Catholic Priestly Seminaries,
Theological Seminaries and Schools in the Law of Poland* 627

MATERIALS

BOGUSŁAW MILERSKI, *Imagined community, that is about the importance
of the common good and the special mission of the Academy* 655

CHRONICLE

Excavations in Jerusalem (ANDRZEJ KLUCZYŃSKI)..... 661

*40th anniversary of the partnership of the Christian Theological Academy
and the Faculty of the Evangelical Theology of the University of Bonn*
(JERZY SOJKA)..... 665

*Inauguration of the academic year 2018/2019 and opening and blessing
of the new building of the Christian Theological Academy in Warsaw*
(JERZY BETLEJKO)..... 669

*The conference “Bishop Juliusz Bursche on the 100th anniversary of the
independent Poland”* (JERZY SOJKA) 675

*Honoring prof. Michał Pietrzak with the Medal for Merits for the Christian
Theological Academy* (TADEUSZ J. ZIELIŃSKI)..... 677

List of authors	681
List of reviewers of "Theological Yearbook" in 2018	682